

บทที่ 1

บททั่วไป

1.1 ความหมายของ "การเบิกเงินเกินบัญชี" (overdrafts)

โดยที่ธนาคารพาณิชย์เป็นสถาบันการเงินที่มีบทบาทสำคัญในระบบการเงินและการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ โดยเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน และส่งเสริมด้านการเงินแก่ผู้ประกอบการธุรกิจต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นบุคคลธรรมดา นิติบุคคล หรือหน่วยงานของรัฐบาล ทั้งนี้เพื่อนำเงินไปประกอบธุรกิจลงทุนในค่านอกอุตสาหกรรม พาณิชยกรรม หรือเกษตรกรรม ตลอดจนธนาคารพาณิชย์ เป็นผู้ตอบสนองนโยบายทางการเงินของรัฐบาล ให้มีเสถียรภาพที่มั่นคง ทั้งนี้เพราะถือได้ว่า ธนาคารพาณิชย์เป็นแหล่งรวบรวมและระดมเงินทุนหรือเงินออมจากแหล่งต่าง ๆ ที่ใหญ่ที่สุดของประเทศ โดยทำหน้าที่เป็นผู้เก็บรักษาเงินฝากของประชาชน นิติบุคคลที่ประกอบกิจการต่าง ๆ หรือหน่วยงานของรัฐ ซึ่งธนาคารพาณิชย์จะให้ผลประโยชน์ตอบแทนสำหรับเงินฝากในรูป "ดอกเบี้ย" แล้วธนาคารนำเงินออมที่ตนรับฝากดังกล่าวไปให้เอกชนผู้ผลิตหรือประกอบกิจการค้ากู้ยืมและลงทุนหาผลประโยชน์ต่อไป

การที่ธนาคารพาณิชย์อาศัยเงินฝากที่ลูกค้ามาฝากไว้นำออกไปให้เอกชนกู้ยืมหรือลงทุนในธุรกิจต่าง ๆ นั้น จึงเป็นการประกอบกิจการที่สำคัญประการหนึ่งของธนาคารพาณิชย์ อย่างไรก็ตาม เนื่องจากเงินที่ธนาคารพาณิชย์ที่นำออกไปกู้ยืมนั้นส่วนใหญ่ได้มาจากเงินฝากที่ธนาคารพาณิชย์มีพันธะที่จะต้องจ่ายคืนแก่ผู้ฝากเงินเมื่อผู้ฝากมีคำสั่งภายใต้เงื่อนไขที่ได้ตกลงกันระหว่างผู้ฝากเงินกับธนาคารพาณิชย์ ซึ่งถือว่ามีความสัมพันธ์กันในฐานะเจ้าหนี้และลูกหนี้ ดังนั้น การพิจารณาของธนาคารพาณิชย์ในการที่จะนำเงินฝากของประชาชนไปให้บุคคลภายนอกกู้ยืมจึงต้องกระทำโดยระมัดระวังและรอบคอบ ทั้งนี้เพื่อความปลอดภัยในการรักษาผลประโยชน์ของผู้ฝาก ตลอดจนหลีกเลี่ยงจากผลกระทบกระเทือนถึงธนาคารพาณิชย์

ซึ่งค้ำเนินธุรกิจอันเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของส่วนรวม

ธุรกิจของธนาคารพาณิชย์นี้ ตามพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2522 มาตรา 4 ใ้บัญญัติความหมายของคำว่า การธนาคารพาณิชย์ไว้ดังนี้

"การธนาคารพาณิชย์ หมายความว่า การประกอบธุรกิจประเภทรับฝากเงิน ที่ต้องจ่ายคืนเมื่อทวงถามหรือเมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้และใช้ประโยชน์เงินนั้นในทาง หนึ่งหรือหลายทาง เช่น

- ก. ให้สินเชื่อ
- ข. ซื้อ ขายตั๋วแลกเงินหรือตราสารเปลี่ยนมืออื่นใด
- ค. ซื้อหรือขายเงินปรัวรรคต่างประเทศ"

และคำว่า "ให้สินเชื่อ" ซึ่งเป็นการที่ธนาคารพาณิชย์จะนำเงินฝากไปใช้หา ผลประโยชน์นั้น มาตรา 4 วรรค 6 แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ดังกล่าวใ้ บัญญัติไว้ดังนี้

"ให้สินเชื่อ" หมายความว่า ให้ยืมเงิน ซื้อ ซื้อลด รับช่วงซื้อ ลดตัวเงิน เป็นเจ้าหนี้เนื่องจากใ้จ่ายหรือสั่งจ่ายเงินเพื่อประโยชน์ของผู้เคຍค้าหรือเป็นเจ้าหนี้ เนื่องจากใ้จ่ายเงินตามภาระผูกพันตามเลิกเตอร์ออฟเครดิท"

อย่างไรก็ตาม ธนาคารพาณิชย์นอกจากจะสามารถประกอบธุรกิจการธนาคาร พณิชย์ตามความหมายในมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2522 ซึ่งใ้ กล่าวนำข้างต้นแล้วนั้นตามมาตรา 9 ทั่วไปใ้บัญญัติใ้ธนาคารพาณิชย์สามารถประกอบ

ธุรกิจอื่นที่เกี่ยวกับหรือเนื่องจากการธนาคารพาณิชย์หรือธุรกิจอันเป็นประเพณีที่ธนาคารพาณิชย์พึงกระทำ เช่น การเรียกเก็บเงินตามตั๋วเงิน การรับอาวัลตั๋วเงิน การรับรองตั๋วเงิน การออกเช็คเคอร์ออฟเคเรตติ หรือการค้าประกันหรือธุรกิจทำนองเดียวกันด้วยก็ได้ เมื่อได้รับอนุญาตจากธนาคารแห่งประเทศไทย แลจะประกอบการค้าหรือธุรกิจอื่นใดมิได้

การประกอบธุรกิจของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยนั้น ปัจจุบันสามารถจำแนกออกได้เป็นประเภทต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- (1) การรับฝากเงิน
- (2) การให้กู้ยืมและให้เครดิต
- (3) การโอนเงิน
- (4) การเรียกเก็บเงินตามตราสารเพื่อลูกค้า
- (5) การรับรองและค้าประกัน
- (6) การลงทุนในหลักทรัพย์
- (7) ธุรกิจต่างประเทศ
- (8) ธุรกิจอื่น ¹

สำหรับธุรกิจของธนาคารพาณิชย์ ในการให้สินเชื่อโดยการนำเงินฝากออกแสวงหาผลประโยชน์ให้แก่ธนาคารในลักษณะรูปของ "คอกเบี้ย" โดยการให้บุคคลภายนอกกู้ยืมและให้เครดิตนั้น เป็นกิจการที่ทำรายได้ให้กับธนาคารพาณิชย์มากที่สุด อีกทั้งยังมีความสำคัญในการช่วยเหลือสนับสนุนธุรกิจลงทุนต่าง ๆ ให้ดำเนินไปโดยราบรื่น ดังนั้น ธนาคารพาณิชย์

¹ วารีย์ หะวานนท์, การบัญชีธนาคาร การปฏิบัติงานธนาคารพาณิชย์, พิมพ์ครั้งที่ 2. (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, 2524), หน้า 3.

จึงต้องมีการจัดประเภทการให้กู้ยืมและให้เครดิตอย่างเหมาะสม ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการบริหารงานซึ่งแต่ละธนาคารต่างก็จะกำหนดการแบ่งประเภทของเงินให้กู้ยืมและให้เครดิตเป็นไปอย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ เช่น

- แบ่งตามลักษณะของตราสารหรือสัญญา
- แบ่งตามวัตถุประสงค์ของการใช้เงิน
- แบ่งตามประเภทของหลักประกัน
- แบ่งตามกำหนดชำระคืน
- แบ่งตามลักษณะสภาพภูมิศาสตร์

ในที่นี้ จะขอกล่าวถึงเฉพาะหัวข้อการประกอบธุรกิจของธนาคารพาณิชย์ในการให้กู้ยืมและให้เครดิตประเภทที่แบ่งตามลักษณะของตราสารหรือสัญญา ซึ่งธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยได้แบ่งออกเป็นประเภทต่าง ๆ ดังนี้

- ก. เงินเบิกเกินบัญชี (overdrafts)
- ข. เงินให้กู้ (loans)
- ค. การรับซื้อลดตั๋วเงิน (bills discounted)

ก. เงินเบิกเกินบัญชี (overdrafts)

ได้แก่ การที่ธนาคารได้ยินยอมให้ลูกค้าหรือผู้เค้ายักที่ขอกู้ยืมเงินจากธนาคารในรูปแบบที่ลูกค้าหรือผู้เค้ายักถอนเงินจากธนาคาร เกินกว่ายอดเงินฝากคงเหลือในบัญชีเงินฝากกระแสรายวันของลูกค้าหรือผู้เค้ายักรายนั้น ทั้งนี้ภายในวงเงินและระยะเวลาตามที่ตกลงกันและธนาคารจะคำนวณคิดดอกเบี้ยจากเงินที่ลูกค้าหรือผู้เค้ายักเบิกเกินบัญชีนั้นตามจำนวนเงินและระยะเวลาที่ปรากฏในยอดคงเหลือในบัญชี }

ข. เงินกู้ (loans)

ได้แก่ การที่ธนาคารให้กู้ยืมเงินเป็นจำนวนตามที่ตกลงกัน โดยผู้กู้ยืมเงินกู้ไปทั้งหมดในครั้งเดียว หรือหลายครั้งก็ได้ และมีกำหนดชำระคืนทั้งจำนวนเมื่อครบกำหนดเวลา หรือผ่อนชำระหนี้เป็นรายเดือนหรือรายงวดก็ได้

ค. การรับซื้อตั๋วเงิน (bills discounted)

ได้แก่ การที่ธนาคารจ่ายเงินให้แก่ผู้นำตั๋วเงินมาขายลดเนื่องจากตั๋วเงินนั้นยังไม่ถึงกำหนดชำระ แต่ผู้รับเงินตามตั๋วเงินต้องการหรือมีความจำเป็นที่ไ้เงินไปก่อน ธนาคารจะเรียกเก็บส่วนลดนับตั้งแต่วันที่ธนาคารรับซื้อตั๋วเงินจนถึงวันที่ตั๋วครบกำหนดโดยจะหักส่วนลดจากจำนวนเงินตามตั๋วเงินในวันที่รับซื้อ¹

จะเห็นได้ว่า การประกอบธุรกิจของธนาคารพาณิชย์ที่ให้ลูกค้าหรือผู้เคຍค้ (customer) (ซึ่งต่อไปผู้เขียนจะเรียกว่า "ลูกค้า") กู้ยืมเงินประเภทเบิกเงินเกินบัญชี (overdrafts) นั้น จึงเป็นกรณีที่ลูกค้าขอเครดิตจากธนาคารหรือธนาคารให้สินเชื่อ โดยยินยอมให้ลูกค้าขอกู้ยืมเงินไปเพื่อสำรองเงินไว้ใช้จ่ายในการลงทุนหรือขยายธุรกิจการค้าหรือกิจการอื่น ๆ ทั้งนี้โดยมีหลักเกณฑ์ทั่ว ๆ ไป ที่สำคัญคือ ลูกค้าที่จะขอกู้เงินประเภทเบิกเงินเกินบัญชีจากธนาคารนั้น ปกติลูกค้ารายนั้นจะต้องมีความสัมพันธ์เป็นลูกค้าของธนาคารเสียก่อนสักระยะหนึ่ง ทั้งนี้โดยทางปฏิบัติแล้ว ลูกค้ามักจะมีเงินฝากกระแสรายวัน (current deposit) อยู่กับธนาคาร ซึ่งการฝากเงินประเภทเงินฝากกระแสรายวันนี้ ลูกค้าซึ่งเป็นเจ้าของบัญชีเงินฝากกระแสรายวันจะเบิกหรือถอนได้ก็แต่โดยวิธีใช้เช็คที่ธนาคารนั้นได้มอบให้ไว้โดยเฉพาะ โดยการสั่งจ่ายเงินจากบัญชีเงินฝากกระแสรายวันของตนเท่านั้น

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 4 - 5.

จะใช้เอกสารอื่นใดเป็นคำสั่งหรือคำขอเบิกหรือถอนเงินจากธนาคารออกจากบัญชีกระแสรายวัน
ไม่ได้เป็นอันขาด¹ เว้นแต่ลูกค้าจะมีข้อตกลงกับธนาคารเป็นพิเศษ อาทิ ให้ธนาคารโอน
เงินจากบัญชีเงินฝากกระแสรายวันเข้าบัญชีเงินฝากประเภทประจำ 12 เดือน จำนวน
100 บาท ทุกวันที่ 5 ของทุก ๆ เดือน เป็นต้น

เมื่อลูกค้ามีความสัมพันธ์ที่ดีกับธนาคาร จนธนาคารมีความเชื่อถือต่อเครดิตฐานะ
การเงินของลูกค้า เช่น ลูกค้ามีเงินหมุนเวียนสะพัดเข้าออกผ่านบัญชีเงินฝากกระแสรายวัน
เสมอ ไม่มีปัญหาในจำนวนเงินฝากที่ลูกค้าได้สั่งจ่ายเช็คแก่บุคคลภายนอกที่จะนำมาขึ้นเงิน
กับธนาคาร เป็นต้น เมื่อลูกค้ามีความประสงค์หรือความจำเป็นที่จะนำเงินจำนวนหนึ่งไป
ประกอบกิจการค้าหรือขยายธุรกิจของตน ก็อาจจะตกลงกับธนาคารขอกู้เงินเบิกเกินบัญชีได้
แต่ทั้งนี้ธนาคารจะอนุมัติให้ลูกค้ากู้ยืมเงินประเภทนี้ได้ก็ต้องมีกฎเกณฑ์ระเบียบการต่าง ๆ
ของแต่ละธนาคารมาประกอบการพิจารณาตกลงอนุมัติแก่ลูกค้ารายนั้นให้กู้ยืมเงินประเภท
นี้เกินเงินเกินบัญชี ทั้งนี้เพราะเงินที่ลูกค้ายืมนั้นบางส่วนเป็นเงินฝากของประชาชนทั่วไป
ที่ธนาคารมีพันธะต้องจ่ายคืน หากธนาคารไม่พิจารณาให้รอบคอบแล้ว ความเดือดร้อนอาจ
จะกระทบกระเทือนถึงส่วนรวมได้

ศูนย์วิทยพัทยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ สง่า คงอัมพร, กฎหมายเกี่ยวกับเช็ค การสอบสวนและดำเนินคดี,
พิมพ์ครั้งที่ 2. (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แผนงานการเรือน, 2524); หน้า 77.

1.1.1 การกู้เบิกเงินเกินบัญชีตามความหมายของกฎหมายไทย

การกู้เบิกเงินเกินบัญชี (overdrafts) มีผู้นิยมเรียกอีกชื่อว่า "เบิกเงินเกินบัญชี" หรือเรียกโดยใช้อักษรย่อเป็นภาษาอังกฤษว่า " O.D. " ซึ่งเป็นการประกอบธุรกิจประการหนึ่งของธนาคารพาณิชย์ โดยถือเป็นการให้สินเชื่อประเภทให้กู้ยืมเงินแก่ลูกค้าตามความหมายของมาตรา 4 วรรค 6 พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2522 โดยการกู้เบิกเงินเกินบัญชื่อนี้เป็นการกู้ยืมเงินประเภทหนึ่งระหว่างลูกค้ากับธนาคาร ทั้งนี้การกู้ยืมเงินประเภทนี้โดยปกติลูกค้ากับธนาคารมักจะมีสัมพันธ์กันมาก่อนในเรื่องการฝากเงินที่ลูกค้ามีบัญชีเงินฝากกระแสรายวันอยู่กับธนาคาร ซึ่งนี้ความสัมพันธ์ดังกล่าวนี้ ถือว่าเป็นสัญญาฝากเงินกระแสรายวัน ต่อมาคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายได้มีการแสดงเจตนา เป็นคำเสนอสนองถูกต้องตรงกัน โดยธนาคารยินยอมให้ลูกค้ามีสิทธิกู้เบิกเงินเกินบัญชีเงินฝากกระแสรายวันของลูกค้า การกู้ยืมเงินประเภทนี้ มีลักษณะแตกต่างจากการกู้ยืมเงินธรรมดา (loans) กล่าวคือ การกู้ยืมเงินธรรมดานั้น เมื่อผู้ใดตกลงทำสัญญากู้ยืมเงินกับธนาคารแล้ว ผู้กู้ได้รับมอบเงินที่กู้ยืมครบตามจำนวนที่ตกลงกัน แต่ในระหว่างอายุสัญญาผู้กู้จะนำเงินมาชำระคืนบางส่วนก็ตาม ผู้กู้ก็ไม่มีสิทธิที่จะเบิกถอนเงินเพื่อให้ออกเงินครบตามจำนวนที่ตกลงในสัญญาต่อไปได้อีก ผู้กู้มีฐานะเป็นลูกหนี้ของธนาคารเสมอ ส่วนการกู้เบิกเงินเกินบัญชื่อนั้น แม้ลูกค้าได้เบิกถอนเงินครบตามจำนวนที่ตกลงกับธนาคารแล้ว ต่อมาลูกค้านำเงินเข้าบัญชีของตน ซึ่งบางครั้งการที่ลูกค้านำเงินเข้ามีจำนวนที่มากกว่าจำนวนยอดหนี้ที่ลูกค้าเป็นลูกหนี้ธนาคาร ลูกค้าก็กลับมีฐานะเป็นเจ้าหนี้ของธนาคาร หากลูกค้านำเงินเข้าบัญชี แต่จำนวนเงินที่นำเข้าบัญชีมีจำนวนไม่พอกับยอดหนี้ที่ลูกค้าเป็นลูกหนี้ธนาคารอยู่ ธนาคารก็ยังมีฐานะเป็นเจ้าหนี้ของลูกค้าต่อไป และลูกค้ามีสิทธิจะเบิกถอนเงินต่อไปได้อีก แต่ทั้งนี้จะต้องไม่เกินวงเงินที่ตกลงกับธนาคาร เช่นนี้เรื่อยไป

จะเห็นว่า แม้การกู้ยืมเงินธรรมดา (loans) และการกู้เบิกเงินเกินบัญชี (overdrafts) ต่างก็เป็นการกู้ยืมเงินก็ตาม แต่โดยลักษณะของนิติสัมพันธ์ระหว่างลูกค้ากับธนาคารนั้น การกู้ยืมทั้งสองประเภทมีความแตกต่างกัน กล่าวคือ การกู้ยืมเงินธรรมดา (loans) ลูกค้าจะมีฐานะเป็นลูกหนี้ธนาคารตลอดไป การพิจารณาที่จะนำกฎหมายมาใช้บังคับให้เกิดผลเป็นไปตามสัญญา จึงต้องนำประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะยืมหมวด 2 ว่าด้วยยืมใช้สิ้นเปลือง มาใช้กับการกู้ยืมเงินธรรมดา (loans) ส่วนการกู้เบิกเงินเกินบัญชี (overdrafts) ลูกค้าและธนาคารต่างก็มีโอกาสที่จะเป็นทั้งลูกหนี้และเจ้าหนี้ซึ่งกันและกัน ทั้งนี้ อันเป็นผลมาจากการตัดทอนบัญชีนี้ระหว่างกัน เมื่อลูกค้าได้มีการนำเงินเข้าออกผ่านบัญชีกระแสรายวัน (โดยทางปฏิบัติ ธนาคารจะเป็นผู้จัดทำบัญชีหนี้และหักทอนบัญชี) ซึ่งโดยลักษณะของสัญญาเช่นนี้รับเข้าได้เป็นสัญญาบัญชีเงินสะพัดตามมาตรา 856 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังนั้น การจะบังคับให้เป็นไปตามสัญญาการกู้เบิกเงินเกินบัญชี จึงย่อมต้องเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยบัญชีเงินสะพัด

นอกจากนี้ หากจะพิจารณาในแง่การต้องมีหลักฐานแห่งการกู้ยืมเพื่อใช้เป็นหลักฐานในการฟ้องร้องบังคับคดีแล้ว มีปัญหาว่าจะต้องนำหลักเกณฑ์ของกฎหมายลักษณะยืมว่าด้วยยืมใช้สิ้นเปลือง (มาตรา 653) หรือกฎหมายลักษณะบัญชีเงินสะพัด มาใช้บังคับกับการกู้เบิกเงินเกินบัญชี ซึ่งปัญหานี้ผู้เชี่ยวชาญจะแก้ไขเคราะห์โดยละเอียดต่อไปในบทที่ 2

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1.1.2 ความหมายของการกู้เบิกเงินเกินบัญชีตามกฎหมายต่างประเทศ

ในต่างประเทศ การให้สินเชื่อในรูปการให้กู้ยืมและให้เครดิตของธนาคารพาณิชย์ อาจมีประเภทแตกต่างกันไปตามประเพณีปฏิบัติ ภาวะเศรษฐกิจและกฎหมายที่เกี่ยวข้องของประเทศนั้น ๆ เช่น สหรัฐอเมริกา การเบิกเงินเกินบัญชีมีความสำคัญค่อนข้างน้อย ส่วนใหญ่ธนาคารมักจะให้ลูกค้ากู้ยืมเงินในรูปเงินกู้ (loans) การแบ่งประเภทเงินให้กู้ยืมจึง เน้นความสำคัญไปที่วัตถุประสงค์ของการใช้เงินมากกว่าการแบ่งการให้กู้ยืมตามลักษณะของเอกสารหรือสัญญาการให้กู้ยืมเงิน ธนาคารพาณิชย์ในสหรัฐอเมริกา แบ่งเงินให้กู้ยืมออกเป็นประเภทใหญ่ ๆ ดังนี้¹

1. Real Estate Loans

เป็นการที่ธนาคารให้กู้ยืมเงินโดยมีอสังหาริมทรัพย์เป็นประกัน และอาจจำแนกออกตามประเภทของอสังหาริมทรัพย์ที่จำนองเป็นประกัน เช่น ที่ดินเพื่อการเกษตรกรรม ที่ดินและสิ่งปลูกสร้างเพื่ออยู่อาศัย และที่ดินเพื่อการพาณิชย์กรรม เป็นต้น

2. Commercial Loans

เป็นเงินให้กู้ยืมเพื่อพาณิชย์กรรมซึ่งอาจแบ่งย่อยออก อาทิ การให้กู้ยืมที่เรียกคืนได้ เมื่อทวงถาม การให้กู้ยืมโดยมีกำหนดชำระคืนแน่นอน การให้กู้ยืมโดยการรับซื้อลดตั๋วเงิน หรือตั๋วเงินที่มีธนาคารอื่นรับรอง และการให้กู้ยืมเพื่อการเกษตรกรรม ทั้งนี้ โดยมีหลักประกันหรือไม่ก็ตาม

¹ วารี หะวานนท์, การบัญชีธนาคาร การปฏิบัติงานธนาคารพาณิชย์,

ในรายงานที่ทางธนาคารจะต้องจัดส่งให้แก่ทางราชการจะต้องแยกประเภทเงิน
 ใหญ่ประเภทที่ตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

เงินใหญ่แกสตาบันการเงิน
 เงินใหญ่แกบริษัทซื้อขายหลักทรัพย์
 เงินใหญ่แกเกษตรกร
 เงินใหญ่แกกิจการธุรกิจและอุตสาหกรรม

3. Instalment Loans

เป็นเงินใหญ่แกบุคคลธรรมดาหรือครอบครัว ทั้งนี้เพื่อการบริโภคส่วนตัว
 เช่น การรักษาพยาบาล เพื่อการเสียบางสิ่งให้แกรัฐ เพื่อการพักผ่อน เพื่อการซื้อรถยนต์หรือ
 ของใช้ต่าง ๆ ฯลฯ ซึ่งเป็นการใหญ่แกโดยมีกำหนดชำระคืนเป็นงวด ๆ

4. Overdrafts

เป็นการให้เบิกเงินเกินบัญชี การใหญ่แกประเภทนี้ไม่เป็นที่ยอมรับของธนาคารพาณิชย์
 ในสหรัฐอเมริกา แต่เป็นการใหญ่แกเงินที่เกิดขึ้นได้ครั้งคราว

ความหมายของคำว่า "overdrafts"

ใน Black's Law Dictionary¹ ได้ให้ความหมายของคำว่า
 "overdrafts" ว่า

¹ Henry Campbell Black, Black's Law Dictionary 5d ed.
 (St. Paul, Minnesota : West Publishing Co., 1979), p.944.

Overdraft : A check written on a checking account containing less funds than the amount of the check. Term may also refer to the condition which exists when vouchers or purchase orders are drawn in amount in excess of budgeted or appropriated amount.

และใน Uniform Commercial Code 1972 ส่วนที่ 4 ว่าด้วย ความสัมพันธ์ระหว่างธนาคารผู้จ่ายเงินกับผู้เค้ายของตน ในมาตรา 4 - 401 (1)

Section 4 - 401 When Bank May Charge Customer's Account.

1. As against its customer, a bank may charge against his account any item which is otherwise properly payable from that account even though the charge creates an overdraft.

2.

จากความข้างต้น จะเห็นว่า การกู้เบิกเงินเกินบัญชีสหรัฐอเมริกา นั้น เป็นกรณี
ที่ลูกค้าได้สั่งจ่ายเช็คที่มีจำนวนมากกว่ายอดเงินที่ปรากฏอยู่ในบัญชีเงินฝากที่เรียกว่า
"Checking Account" (เป็นเงินฝากประเภทที่ธนาคารมีพันธะจะต้องจ่ายเงินคืน
แก่ลูกค้าเมื่อทวงถามหรือเรียกหรือมีคำสั่งโดยวิธีการใช้ "เช็ค" ซึ่งหมายถึงบัญชี
เงินฝากกระแสรายวันนั่นเอง) ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างธนาคารกับลูกค้าในการฝากเงิน
ประเภท Checking Account นี้ กล่าวได้ว่ามีพื้นฐานในเรื่อง "สัญญา" (contract)
โดยบางครั้งธนาคารกับลูกค้าจะทำเป็นหนังสือสัญญาฝากเงินซึ่งลูกค้าจะลงนามในเวลา
ที่ขอเปิดบัญชีและได้ให้ตัวอย่างลายมือชื่อลงในบัตรตัวอย่างลายมือชื่อแก่ธนาคาร

บางธนาคารก็ไม่ได้ทำสัญญาฝากเงินเป็นลายลักษณ์อักษร คงมีแต่ตัวอย่างลายมือชื่อของลูกค้า ใบฝากเงินและคำสั่งห้ามจ่ายเงิน¹

อย่างไรก็ตาม เมื่อธนาคารผู้จ่ายเงินตามเช็คเห็นว่า เช็คที่ลูกค้าสั่งจ่ายนั้นมีการสั่งจ่ายโดยถูกต้อง (มีรายการต่าง ๆ ในเช็คสมบูรณ์ครบถ้วน) ธนาคารก็จะจ่ายเงินไป ถึงแม้ว่าเช็คนั้นจะเป็นการสั่งจ่ายเกินบัญชีของลูกค้าก็ตาม ธนาคารก็มีสิทธิ์ที่จะหักเงินในบัญชีหรือเรียกเก็บจากลูกค้าในภายหลังได้ ทั้งนี้ตามทฤษฎีที่ว่า "ตราสารของผู้สั่งจ่ายนั้น ในตัวตราสารนั้นเองให้อำนาจการจ่ายเงินและในขณะที่เดียวกันก็มีข้อสัญญาของผู้สั่งจ่ายแฝง อยู่ในตราสารนั้นว่าผู้สั่งจ่ายยินยอมชดเชยคืนแก่ผู้จ่าย" (overdrafts are properly payable on the theory that "the draft itself authorizes the payment for the drawer's account and carries an implied promise (by the drawer) to reimburse the drawee")²

ดังนั้น ลูกค้าผู้สั่งจ่ายเช็คเกินบัญชีนั้น จึงไม่มีข้อใดใดเลยที่บอกว่า ธนาคารไม่ได้รับอำนาจจากลูกค้าให้จ่ายเงินตามเช็คนั้นได้ หรือว่าธนาคารใช้ดุลพินิจที่ไม่ถูกต้องที่ทำการจ่ายเงินไป ความจริงแล้วมีลูกค้าบางรายที่คาดหวังว่า ธนาคารจะจ่ายเงินตามเช็คที่ตนสั่งจ่ายเกินบัญชีและจะไม่พอใจถ้าหากธนาคารได้ระงับการจ่ายเงินตามเช็คนั้น สิทธิของ

¹ Vern Countryman ; Andrew L. Kaufman and Zipporah Batshaw Wiseman, Commercial Law Case and Material, 2d ed, (Boston : Little, Brown and Company, 1982), p. 739.

² James J. White and Robert S. Summers, Uniform Commercial Code, 2d ed. (St. Paul, Minnesota : West Publishing Co., 1980), p.661.

ธนาคารที่จะจ่ายหรือไม่จ่ายเงินตามเช็คที่ลูกค้าสั่งจ่ายเงินนั้นเป็นการพิจารณาตัดสินใจในทางธุรกิจซึ่งขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการ อาทิ จำนวนเงินที่ลูกค้าสั่งจ่ายเงินนั้น ทัศนคติเห็นของธนาคารเกี่ยวกับลูกค้ารายนี้และองค์ประกอบอื่น ๆ ข้อจำกัดอำนาจของธนาคารที่มีอยู่เพียงประการเดียวที่จะต้องจ่ายเงินเกินบัญชีตามเช็ค คือ กรณีที่เช็คมีการสั่งจ่ายโดยถูกต้อง ¹

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ Ibid.